

Billedkunstneren Hans Lyng

maler - billedhugger - grafiker

Af Bodil Kaalund

Ved staffeliet, muntert nynnende, – eller ved cavaletten, med ler klattende rundt allevegne. Bøjet over træblokken, asken fra cigaren dryssende sammen med træstumperne – eller med pastelkridtet og fingrene i hurtige strøg, pen og blyant parat til en hastig pointering. Kort sagt: i aktivitet og koncentration.

Sådan er vi mange, der erindrer Hans Lyng, måske forbundet med hans originale opfattelse af sit motiv, som han hjertens gerne fortalte de omkringstående om, helst med en humoristisk pointe. Børn og voksne, alle måtte vi gerne indtages i hans fascination af et tema eller en stemning. Med samme generøsitet kunne det færdige kunstværk blive skænket væk, til modellen eller tilskueren.

Aktiviteten og livsmodet var de to ting, der prægede Hans Lynges liv igennem alle faser, som overlevelse i de svære perioder, og som overskud i medgangens tid.

Fra barndommen havde trangen til at tegne lykkeligvis fået udfoldelsesmuligheder: »Hvorfor jeg alligevel kom til at male – det var fordi min far var kateket og sad inde med papir, han skulle skrive

Foto: Torben Cordtz, efteråret 1983.

fødsels- og døbsattester på, og kunne jeg opføre mig tilfredsstillende, kunne jeg undertiden få et kvart ark til at tegne på, naturligvis på begge sider. Samtidig skulle jeg forpligtige mig til at vise far, hvad jeg havde fået ud af det, så han kunne konstatere om jeg forvaltede hans tillid

Pigeportræt i træ, ca. 1950. Højde 32 cm. Tilhører Inge Lyngé.

på en værdig måde, for det var statens midler!» (Grønlands Indre Liv, I).

Friheden var altså noget begrænset. Men *frihedstrangen* tror jeg var usvækket livet igennem. I samme erindringsbog (Grønlands Indre Liv) fortæller Hans Lyngé om sin rolige og besindige legeskammerat Tormé's gode indflydelse på hans egen nervøsitet. Og så skriver han: »Jeg var selv Tormé's diametrale modsætning: den urolige, voldsomme, ubetænksomme og eksperimenterende.«

Netop barndomstiden i den dengang lille by Nuuk blev en stor inspirationskilde i alle årene. Den åndelige arv fra forældrene og deres levende hjem skal

ikke undervurderes, og heller ikke hele det kulturelle miljø i Nuuk omkring kirken og seminariet – for slet ikke at tale om barnepigernes og bedsteforældrenes fortællekunst.

Men det var nok det eksperimenterende element i Hans Lynges karakter, der drev ham videre end til at være den kønne unge præstesøn, den dygtige elev og nyudnævnte kateket, der med alvor tog kaldet på sig. Der er et langt spring fra den opvakte unge kateket, der får ansættelse i Qaqortoq, bliver gift med digterpræsten og missionæren Henrik Lunds datter, får to sønner, deltager med iver i byens kulturelle liv, skriver skuespil og maler små, naturalistiske billeder, mest landskaber – og så til den provokerende politiker og kunstner, der finder sit udtryk gennem svære kriseår.

Heliporten i Qaqortoq. Boletha får et kig i Hans Lynges skitsebog.

Barndomserindring. Tegning i farvekridt, 1951. Tilhører Inge Lyng.

For overhovedet at kunne forstå Hans Lyng og hans betydning for grønlandsk kulturliv, må man se ham på baggrund af den kolossale forandring i samfundet i

hans levetid – politisk, økonomisk, kulturelt, familiemæssigt. . .

Med start i kolonitiden, og med dens fastlagte sociale mønster som både en irritation og en tryghed, udviklede han sig til en, der gjorde oprør. Mod umyndiggørelse, nedlaidenhed og forskelsbehandling.

I ungdomsårene i Sydgrønland begyndte kunstneren at vokse – og samtidig det politiske engagement, med grønlandsk selvstændighed som vigtigste programpunkt. Årene var ikke lette, familielivet blev svært og førte til skilsmisse – og samtidig blev Hans Lyng ramt af tuberkulose.

På forunderlig vis var det alligevel vækstår, måske skærpedes livslysten og

Et elsket motiv: »Børn synger julen ind«. Olie på lærred, 44x58 cm, 1962. Tilhører Inge Lyng.

Fortælleren,
65x80 cm, ca. 1967.
Tilhører Gerda og
Bent Jensen.

Sangens magt. Olie på
lærred, 69x79 cm, 1980.
Tilhører Kirsten Guldback.

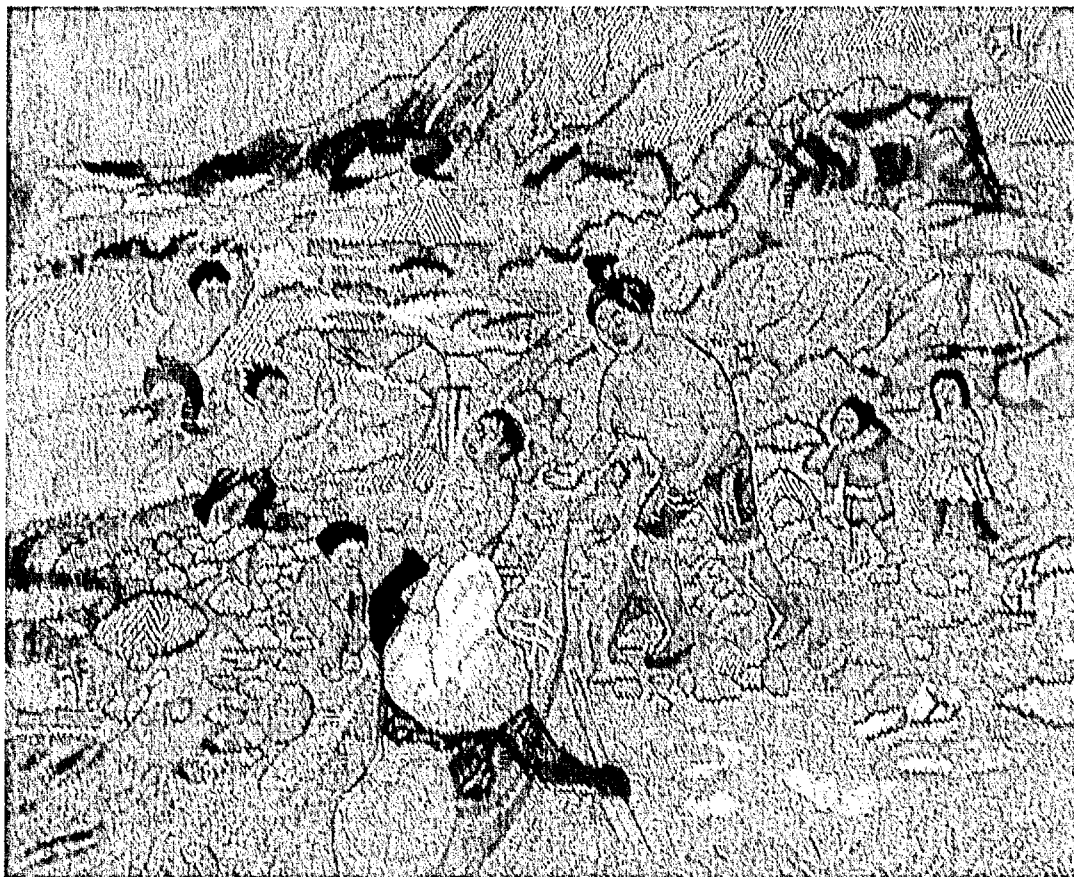
Upernaviks stammoder Kawdlaq, der overlevede pesten. Olie på lærred. Tilhører Upernavik kommune.

virketrangen af modstanden. Det politiske liv førte til Danmarksrejser, og med sygdommen nedkæmpet modnedes tanken om at hellige sig kunstnerisk arbejde. Med kammeratlig støtte fra den danske veninde Inger Larsen i Kastrup blev det rejseår og akademiår, den professionelle billedhugger begyndte at vise sig.

En ny emnekreds dukker frem i den eskimoiske fortids begreber og fortællinger. Rejserne til Upernavik distrikt i 1949 og 51, hvor forfædrenes viden blev indsamlet, blev ikke mindst vigtige for

Piteraqa, olie på lærred, 93x93 cm, 1984. Tilhører Inge Lyng.

Fangeren vender hjem. Herover det færdige billedtæppe udført i plantefarvet grønlandsk uld på Mette-Lise Rössings vævestue. Nederst Hans Lynges første tegning i pastelkridt. Tilhører Nuuk kommune.

kunstneren. Dog, der skulle gå endnu nogle år inden udfoldelsen skete.

Mødet med den danske læge Inge Overgaard, der førte til ægteskab i 1961, blev optakten til de sidste 27 frugtbare år. Udstillinger, rejser, opgaver – alt kunne lade sig gøre nu. Samvær og forståelse – men samtidig frihed, den nødvendige frihed til at være sig selv.

I det kunstneriske sprog betød det, at ungdommens stivhed og midalderens akademiske lærdom blev afløst af et langt friere formsprog. Det var både farven, formen og linien, der frigjordes. Sparte-

len og penslen fløj over lærredet og slap temperamentet løs. Motiver som solen,

»Frygten var vor daglige ledsager«, pastel på farvet papir, 42x54 cm, 1971. Tilhører Inge Lyng.

trommesangeren, den svævende konebåd, sagnet om solen og månen – alle fortæller de om en kunstner, der folder sig ud i et menneskeligt overskud.

I skulpturerne blev det nu større former, kraftigere mejsel. Trangen til at eksperimentere kom også til udfoldelse i grafikken, med en stor produktion til følge, især fra årene omkring oprettelsen af »Grafisk Værksted«, nu »Grønlands Kunstskele«.

Samfundets anerkendelse begyndte at vise sig, af offentlige arbejder kan nævnes monumentet i Brattalid for Erik den Røde, mindesmærket for Jonathan Petersen ved den gamle kirke i Nuuk, bemalet

trærelief i Hjemmestyrets administrationsbygning, samt en del portrætbuster. En meget stor indsats blev arbejdet sammen med vævere til de store billedtæpper i Nuuk Kommunes rådhus. Her vises motiver fra fortid og samtid, i naturen og blandt mennesker. »Den røde tråd« i disse enestående gobeliner er selve ånden, »Grønlands indre liv« – en titel, der også er valgt til de to fine erindringsbøger.

Det er naturligvis der, vi har nøglen til forståelsen af kunstneren Hans Lyng: ved at læse hans egne ord, se på billederne og skulpturerne med et opladt sind. Lad os ikke narre af det tilsyneladende ligetil ved billederne, de vil ofte åbne sig

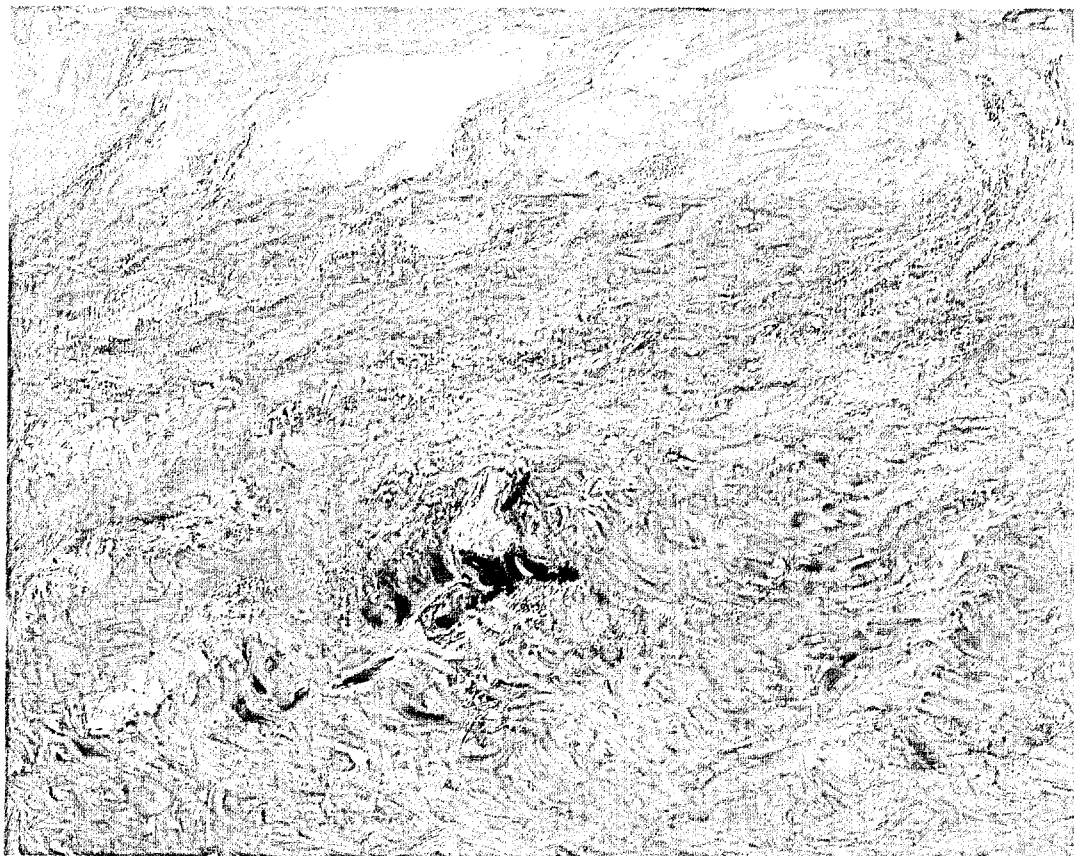

mod det uvante og med en original vin-
kel indføre os i en ikke helt let tilgæn-
gelig tankeverden.

I mit billedvalg har jeg forsøgt at træk-
ke nogle linier i den meget store produk-
tion, som gerne skulle fremstå som en
hyldest til humor og alvor, livslyst og
kærlighed, eftertanke. Altsammen i kun-
stens sprog, i linien og i den følsomme
kolorit.

Hans Lyngé i sommerhuset, Vester Husby ved Vester-
havet ca. 1975.

Tusilartoq, olie på lærred, 1986, senere omsat til et
billedtæppe på Mette-Lise Rössings vævestue.

En rejse til Tyrkiet i april 1988 blev Hans Lynges sidste studierejse.

